

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

PIK XLVI. Ч. 247. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 24-го жовтня 1938.

No. 247. Jersey City, N. J., Monday, October 24, 1938.

VOL. XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Сокоул: BErgen 4-1016. 4-0207.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

РОЗКРИТТЯ ФАЛЬШУ МАДЯРСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ ЗА ЗАКАРПАТТЯ

БРИДЖПОРТ (Конетикот). — На запит „Свободи“ в справі донесень з Будапешту в американських газетах, що, мовляв, Михайло Югаш вислав до прем'єра Мадярщини в імені 400,000 закарпатських русинів, зорганізованих у Карпаторуським Союзі в Америці, телеграму за прилучення закарпатської Русі до Мадярщини, гр. Іван Поп, теперішній президент Карпатського Союзу, заявив, що:

1) Михайло Югаш не є уповноважений говорити в імені імігрантів із Закарпаття, зорганізованих у Карпаторуським Союзі, бо ані уряд цього Союзу ані ніякі збори імігрантів із Закарпаття його не уповноважили робити таку заяву.

2) Карпаторуський Союз, котрий об'єднує всі найбільші запомогові організації імігрантів із Закарпаття, протиставляється прилученню Закарпаття до Мадярщини, а зате стоїть за повну автономію Карпатської Русі і її федерацію з чехами та словаками.

3) Він, гр. Іван Поп, негайно на вістку про це донесення вислав відповідні спростування до американських і карпаторуських газет з поясненням, що донесення з Будапешту про олінію закарпатських русинів є мильні й неправдиві.

ПРЕЗИДЕНТ ОБОРОНЯЄ РОБІТНИЧИЙ ЗАКОН.

ГАЙД ПАРК (Нью Йорк). — Коли з різних боків піднімається кампанія за заміну робітничого закону Вагнера, президент Рузвельт у своїй публічній заяві висказався за цей закон як за великий крок уперед для розв'язки суспільних питань. Він заявив, що урядові рапорти потверджують велику користь закону в міжстейтній торгівлі, та висказав надію, що й підприємства, які займаються бізнесом лише на місцевий ринок, теж із часом піднесуть рівень свого бізнесу до висоти, встановленої законом Вагнера.

ПЕРКИНС ПЕРЕДБАЧАЄ ПОЛАГОДЖЕННЯ БОРОТБИ В ЮНІАХ.

ВАШИНГТОН. — Перкінс, секретарка праці в кабінеті президента Рузвельта, висказується з великими надіями на скорі й успішне поладження боротьби між Американською Федерацією Праці й Комітетом Промислової Організації.

АМЕРИКА ПЛАНУЄ ВЕЛИКІ КОРАБЛІ НА ТИХОМУ ОКЕАНІ.

ВАШИНГТОН. — Федеральна Морська Комісія виробляє плани будови великих лінійних кораблів для правильного перевозу товарів по Тихому океані.

Видно з цього, що американці сподіваються зросту великого торговельного руху на Тихому океані в найближчій будучності. Мають будувати кораблі коштом по 8—11 мільйонів доларів. Мають вони мати по 35,000 тон містоти, їхати зо скорістю 23 узлів на годину й давати приміщення 800 пасажирів. Будова має початися за 6—8 місяців.

КОМІТЕТ ДАЕСА НАПАДАЄ НА ГУБ. МОРФІА.

ВАШИНГТОН. — Перед конгресовим комітетом Даеса виступили кілька свідків, урядників і мешканців міста Флінт, у стейті Мішіген, із зізнаннями, що підчас страйку робітників Генеральної Моторної Корпорації в січні 1937 року вся цивільна влада стейту заломалася. Свідки говорили про політику губернатора Морфія як про „зраду“, бо, мовляв, він не робив нічого, щоб здержати заворушення.

У своїй промові перед 5,000 осіб у Флінті губернатора Морфія заперечував закиди; він говорив, що в січні 1937 року місто Флінт стояло перед громадянською війною, яку викликала би певно найменша іскорка, як, наприклад, висилка стейтських військ проти страйкарів.

АРЕШТОВАНО ПОРУЧНИКА ПОЛІЦІЇ ЗА КРАДІЖ РЕЕСТРІВ.

НЬО ЙОРК. — Поліція арештувала поліційного поручника Котберта Дж. Бігена на основі записаного закиду, що він викрав з поліційної стації при вул. Берген реєстри арештів 7,200 осіб, коли ці реєстри мав переглядати Герлендс, комісар інвестиції, що розслідує зловжитки в урядових бюрах у Брукліні.

Комісар поліції Валентайн назвав Бігена зрадником і соромом для поліції. Суд установив кавцію для Бігена на суму 25,000 доларів.

САМОГУБСТВО АКТОРКИ.

НЬО ЙОРК. — Пані Доротей Гейл, удова по Гарднері Гейлі, відомій маярі, згинула на місці, кинувшись з вікна свого мешкання на 16 поверсі. Причина її самогубства невідома. Вона грала колись у фільмових штуках і пригтовлялася до кар'єри в правильних театрах.

ОБВИНУВАЧЕНІ ЗА ШПИГУНСТВО.

Перед федеральним судом у Нью Йорку ведеться процес проти трьох осіб, обвинувачених за шпигунство в користь Німеччини. Є ними: панна Йоганна Гофман, що служила фризійкою на одному німецькому кораблі; Еріх Глязер, дезертир з американської армії; й Отто Фос, літаковий механік. Румріх, що був спершу поставлений з ними на лаву обвинувачених, признався до вини й став прокураторським свідком проти співобвинувачених.

ФАШИЗМ У ЯПОНІЇ.

Всі японські політичні партії задумують злитися тепер в одну національну партію під проводом князя Кононе. Заразом впроваджені буде тоталітарний і авторитарний устрій. Потребу запровадження фашизму в Японії оправдують тим, що війна в Китаю вимагає найвищого скупчення національних сил.

СКАЖЕНИЙ ПЕС ПОКУСАВ ЦІЛУ РОДИНУ.

У Княжі, пов. Снятин, пес землевласника Йосифа Ярувельського покусав всіх членів його родини і чотири особи зпоміж служби. Описав особі побіг до Залуча, де покусав одного селянина та кільканацять селянських псів і щойно тоді вдалося його вбити. Покусаними особами заопікувалися лікарі.

ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД НА ЛИСТАРЯ.

З поштової агенції у Спасі, пов. Долина, їхав ровером до Струтича Вижнього сільський листар Франц Стефанишин. По дорозі 3 км. за Спасом напали на нього два грабіжники, застрілили його і забрали 2,000 зл. Тіло вбитого сховали в коноплях.

ВЕСІЛЛЯ, ЩО ТЯГНУЛОСЯ 22 ДНІ.

В Середі в Мадярщині женився син багатого землевласника з неменше багатою дівчиною. Їхнє весілля тягнулося 22 дні і ночі. На весіллі грали чотири циганські оркестри на переміну три тижні. Весільні гості з'їли м'ясо з трьох великих волів, чотирьох телят, 14 баранів, безлічі курей і випили тисячі пляшок вина і горілки.

МАСОВО ВИСЕЛЮЮТЬ З ЧОРТКІВЩИНИ.

Чортківське староство виселило з чортківського повіту, що належить від липня цього року до граничного пояса, коло 30 осіб, караних іще перед кількома літами за приналежність до ОУН і КПЗУ, на час 3 літ. Між виселеними є 21 українців і 9 жидів.

СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ І АРЕШТИ.

Підчас заворушень під фабрикою підприємства Аеровокс Корпорейшен у Брукліні, Нью Йорк, на тлі страйку робітників поліція арештувала 20 осіб.

ОБІКРАЛИ І ВИВЕЗЛИ ФІРОЮ ВСІ РІЧІ.

В невияснених умовах злодії обікрали помешкання Якова Штайна у Варшаві й опісля вивезли фірою всі меблі, речі і навіть більші цвяхи зостин. Поліція шукає злодіїв. Покищо арештувала сторожа, який запевняє, що не знає нічого про цей небуденний крадіж і що не бачив, як злодії виносили меблі.

ПОТОНУВ, РЯТУЮЧИ ДІВЧИНУ.

В Отиневичах коло Ходорова купалася у ставі 12-літня Бігунівна з Городища Королівського, яка принесла їсті своєму батькові до Отиневич. Нагло дівчинка почала потопати. За нею скочив до ставу 38-літній Центра і вирятував дівчину, але сам потонув, бо дістав — здається — удар серця. Центра осиротив жінку і діти.

ТАЙНА ЗАТРОЄНИХ СТІЛ.

Хеміки вже віддавна намагалися прослідити склад отрути, якою дикі маляйські племена насичують вістрія стріл. Ранка навіть незаметна від цієї стріли спричинює негайну смерть. Недавно вдалось одному англійському хемікові прослідити тайну цієї жаливої отрути. Він твердить, що цю отруту ладають із живиці дерева іпо, що росте в недостатних джунглях й осягає іноді висоту поверх 30 м. Дикунки натинають дерево та збирають живицю, з якої при помочі доволі складних заходів добувають сконцентровану отруту. Навіть найменша лайка цієї отрути, що дістанеться до крові, паралізує діяльність серця і спричинює смерть. Стріли, вістрія, списи та ножи, напушені тою отрутою, задержують свою смертоносність навіть по кільканацятьох роках.

ІТАЛІЯ ВІДПОВІДАЄ АМЕРИЦІ НА НОТУ ЩОДО ЖИДІВ.

Департамент стейту дістав від італійського уряду ноту, в котрій він запевняє американський уряд, що італійський уряд не буде тратувати американських жидів в Італії гірше, як він буде тратувати інших чужинських жидів.

СМЕРТЬ ЖІНКИ МЕЦЕНАТКИ.

Емілія з Домбровських Шафранська, вдова по підполковнику австрійської армії, власниці реальності у Львові та членки багатьох українських товариств, упокоїлася 4. вересня ц. р. в год. 1. вполудне. Зійшла в могилу громадянка, щедра меценатка. В заповіті, яке покійниця виготувала ще тому рік, призначила половину своєї кам'яниці, вартості коло 20,000 зл. на народні цілі. З цієї суми призначила 1,000 зл. на церкву св. Юра, 2,000 зл. на чоловічу ремісничу бурсу, 1,000 зл. на жіночу ремісничу бурсу, решту на „Народню Лічницю“.

ПАМ'ЯТНИК ДЛЯ ЛЮДИНИ, ЩО ВДУШИЛА ЛЬВА.

Управа полуднево-африканського Народнього Парку, який є природним заповідником, призначила 250 фунтів стерлінгів для вшанування пам'яті бурського мисливця Волютера, якого вважають єдиною людиною у світі, що зуміла перемогти льва голими руками.

В 1903 р. на Волютера, який працював біля свого дому, напав лев. Тому, що Волютер не сподівався нападу, не мав при собі ніякої зброї, не лиш пальної, але навіть ножа.

Між мисливцями та львом почалася жалива боротьба. Волютер, чоловік із силою велитня, задушив льва, причому сам зазнав лиш менші рани. Коли лев ляг у смертних судорогах, надбала львиця. Волютер не мав уже сил до другої боротьби й тому виліз на дерево. Це дерево росте й до нині і саме біля нього поставлять залізну огорожу і прикрасять мармуровою табличкою з плоскорізьбою, на якій змальована буде боротьба Волютера з львом.

ЦІЛЕ ЗАКАРПАТТЯ ЗАВАЛЕНЕ ВІЙСЬКОМ — ГОТУЮТЬСЯ ДО ВІЙНИ

В Ужгороді повівають жовто-блакитні прапори.

УЖГОРОД. — Ціла Закарпатська Україна нині завалена військом, повзами, артилерією. Понад голами гудуть бойові літаки. В столиці Закарпатської України, Ужгороді, також повно війська, яке спочиває по вулицях, посуваючись до мадярських границь. Ужгород цілий замаєний державними жовто-блакитними прапорами Закарпаття. Слідно також прапори словацькі і чеські. Зникли цілком мадярські прапори, хоч у місті живуть також мадяри, які при інших нагодах вивішували свої прапори. Тепер, внаслідок ворожого наставлення до Мадярщини, ті прапори зникли. Сімнадцять повітів Закарпаття внаслідок виступів мадярських терористів знаходяться далі під воєнним правом.

МАДЯРИ ВІДКИДАЮТЬ НОВІ ПРОПОЗИЦІЇ.

БУДАПЕШТ. — Мадярський уряд хвалиться, що на границі Словаччини і Закарпаття він скупчив 500-тисячну армію, узброєну в наймодернішу зброю. Ця армія денерується і нетерпеливо очікує приказу, щоб маширувати на Закарпаття і Словаччину. В напрямку границь далі сунуться мадярські повзи. Мадярський уряд відкинув нові пропозиції чехословацького уряду мирним шляхом вирівняти свої суперечності, хоч ті пропозиції були значно кращі, ніж попередні. Вони тепер віддавали мадярам сім і пів тисяч квадратних кілометрів, а мадяри хочуть 15 тисяч; крім того хочуть у Словаччині і решті Закарпаття голосування.

ЗАКАРПАТТЯ НАДІЄТЬСЯ ПІДДЕРЖКИ В НІМЕЧЧИНІ.

ПРАГА. — Міністер Закарпаття, Едмунд Бачинський, у ділив кореспондентам побачення, на якому сказав, що Закарпаття остаточно вийде з цієї кризи вповні переможно. Правда, йому тепер грозить велика небезпека з боку мадярів і поляків, але по своїх побаченнях з німецьким міністром закордонних справ, Рібентропом, Бачинський набрав переконання, що Німеччина в ніякому разі не допустить до захоплення Закарпаття мадярами. Також Закарпаття не втратить Ужгороду, Мукачеву і Севлюша, без яких то міст Закарпаття не могло б існувати.

РУМУНИ ПОКИЩО НЕ ПІДДЕРЖУЮТЬ ЗАТІП ПОЛЬЩІ.

БУКАРЕШТ. — По короткій мовчанці румунська преса заговорила про поїздку польського міністра Бека до румунського короля Карла. Преса зазначає, що румунам не понутру цей план. Румунія і Польща вже мають спільні границі і творять протисовєтську бар'єру від Балтики до Чорного моря, пишуть вони. Зате Румунії потрібно границь із Чехословаччиною, бо остання буде потребувати чорноморських портів Румунії. А в тому криються економічні можливості. Крім того скріплення Мадярщини скріпить також її можливості відібрати від Румунії мадярську Трансильванію.

ПОЛЬСЬКІ ШАКАЛІ ДАЛІ ВИЮТЬ.

ВАРШАВА. — Польська преса далі зводить завзяті пропаганду за те, щоб не допустити до створення вільної закарпатської держави та старається спонукати цілу Польщу до інтервенції в тій справі. В пресі і через радіо поляки розпускають вісті, що на Закарпатті повстання, що чеські жандарми знуцаються над населенням, що чеські повзи роздають селян і т. п. А вкуні з тим польська преса пише, що поїздка міністра Бека до Румунії таки вдалася. Правда, румуни назверх відказуються від поділу Закарпаття, але вони хочуть наперед дістати від Польщі і Мадярщини запевнення, що Трансильванія лишиться при них на все. Польща вже дала їм на те згоду. Отягається ще тільки Мадярщина. Але в тому напрямку працює в Будапешті польський представник Любенський й остаточно Мадярщина також згодиться.

ЧЕХИ ТЕПЕР ХОЧУТЬ ГАРАНТІЇ.

ПРАГА. — Прем'єр Сирови натякнув, що тепер, коли Чехословаччина вповні виконала те, що на неї наложив конференція чотирьох потуг у Мінхені, вона сподівається, що чотири потуги зчегри виконають те, що їй обіцяли, а саме загарантують її границі. При тій нагоді Сирови підкреслив, що відтепер устрій нової держави чехів, словаків і русинів буде спиратися на цілковитий рівності тих трьох народів.

Чехи зривають із Совєтами.

Чеський міністер закордонних справ, д-р Хвальковський, прийняв на авдієнції совєтського амбасадора і заявив йому, що мілітарний союз між Чехословаччиною і Совєтами перестав існувати.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Address: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОСОЛ ДЕЙВИС ПРО НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ

У відомім у цілому світі з своєї всесторонності й безсторонності щоденнику „Манчестер Гардієн” помістив недавно тому відомий нам з відвідин в Америці посол британського парламенту Ріс Дейвіс лист про національні меншини в Чехословаччині. Лист цей, писаний з Мадяричини, має, за словами самого автора, дати вказівки англійській Партії Праці, як ставитися до тих пекучих національних питань, які були порушені наперед чеською, а тепер мадярською кризою.

Є в цьому листі вістки, які автор подає як факти, які однак фактами не є, а проте лист назгаль підкреслює один важний основний факт, якого не уявляють собі видно члени партії Дейвіса в Англії: значиння національного питання в Європі.

Як виходить з того, що написано між стрічками в листі посла Дейвіса, для британця в політичних справах головним питанням було би питання економічного добробуту й політичної та особистої свободи. Маючи до вибору між двома державами, британець видно, на думку Дейвіса, вибирав би ту державу, де йому жилося б краще матеріально й де він мав би більше свободи. Тимчасом на європейським континенті зовсім інші справи вважають справами першої ваги. Там першою справою є справа національна й справа язикової. Себто, люди, маючи до вибору між двома державами, пішли б не до тої держави, де їм було б краще матеріально й свободніше політично, але там, де уряд говорив би їх мовою, де уряд є тої самої національності. Каже посол Дейвіс, що питання соціалізму, лібералізму, марксизму, чи торизму (консерватизму), котрі мають таке велике значиння в Англії, в Європі розмірно великого значиння не мають.

Коли національне питання має таку вагу при рішенні питань державної приналежності в часі миру, то тим більше значиння буде воно мати в часі війни. Національні меншини певно не будуть радо воювати проти держав, у котрих править їх нарід. Як їх до цього заставлять, то вони певно будуть масово дезертирувати, а тоді держава, що над ними панує, може бути серйозно zagrożена.

Дейвіс підкреслює, що нічого не помагає спротивлятися цьому фактові аргументами, що, мовляв, це нерозумно, що це викликано брехливою пропагандою, терором, чи погрозами. Факт лишається фактом, а з фактом усяка тверезо думаюча людина рахується.

Таку лекцію європейської політики дає посол Дейвіс своїм партійним товаришам. Українські імгранти в Америці, що зустрічаються з американцями, родженими в Америці, добре знають, що багато людей в Америці мають такі самі думки про політику в Європі, як ці британці, до котрих звертається посол Дейвіс. З тими переконаннями треба рахуватися всякому, що збирається поширювати серед американців знання української справи.

ПОЛІТИЧНА НЕСПОДІВАНКА: ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ГОТУЄТЬСЯ ДО СОЮЗУ З НІМЕЧЧИНОЮ

В політиці діються не раз дивні і несподівані річі. Ось тепер, коли Чехословаччину так сильно обкоїв Німеччина, здавалося кожному, навіть непересічному чоловікові, що чехи будуть аж дрижати з жадою піти на німця. А тимчасом ті твердо (на жаль, не все!) думаючи люди приходять тепер до цілком протилежних висновків: вони, розглянувшись добре на всі боки, приходять до переконання, що з усіх сусідів Німеччина ще одна найкраще надається на союзницю. І ось, що пише полковник їх генерального штабу, Моравец, у „Лідових Новинах”:

„Наша війна з німцями виглядала аж до останньої хвилини дуже добре пригтованою під дипломатичним оглядом. Наша загранична політика надала нам чеської стратегії, а чеська армія займалася виключно тактикою на полі бою.

„Однак показалося, що стратегія була кермована цілком невдало, так, що армія не могла інтервенювати навіть під оглядом тактичним. Не стидаймося назвати помилку помилкою, бо інакше можемо дожити до нових помилок і катастроф. Мусимо собі уявити, що в останніх днях ми були певні, що маємо найкращі й найкращі союзні, договори, такі, які взагалі коли-небудь могла мати така мала держава, як наша. Німецька політика вміла нас під військовим оглядом знаменито спаралізувати.

„І тому не робім собі ніяких ілюзій. Наша політика мусить, чи хоче, чи не хоче, знайти остаточно дорогу до добрих відносин з німцями, з якими ми були б вже давно порозумілися, якби „благородний” захід (Франція. — Ред.) не грозив нам безперестанно виповідженням союзу з нами. І прийдє же така хвиля, що Європа знову почує про нас. А ми поки що берімо собі приклад з Німеччини та з того, що вона зуміла довершити впродовж 20 років від погрому в 1918 році.

„Ми довго грали роллю жандарма, що держав на припіні німецьку державу, і то лише в тій цілі, щоб у вирішній хвилині бути зовсім опущеними. І якщо світом має орудувати не закон, але сила, то нашим завданням є прилучитися до сильнішої сторони. Ми мусимо заключити договір з Німеччиною, зв'язати себе з нею під господарським оглядом, так, як Болгарія і Югославія, та мусимо стеретися, щоб нас не втягнуло до якогонебудь протинімецького фронту”.

Така стаття полк. Моравеця поміщена в часописі, що стоїть у близьких зносинах до чехословацького міністерства заграничних справ, заслугою тим більше на увагу, що віддає думку, висказану чимраз частіше як у політичних колах так і серед освідженої чеської суспільності.

І тому велике збентеження викликають у Парижі інформації Герста про несподіване покращання відносин між Чехословаччиною й Німеччиною. Розходяться навіть поголоски, що Чехословаччина, як і деякі інші держави, має незадовго виступити з Ліги Націй.

Інтересні речі пише римське пресова агенція Стефанія: „В чеській пресі бачимо перші позначки нової міжнародної орієнтації. Французько-чеський союз, чесько-советський союз, а навіть французько-советський союз роблять вражіння сильно захитаних. Політичні настрої в наднаунайських державах починають змінюватися. І Прага виробляє в себе нову орієнтацію на підставі приязни навіть з такими державами, з якими ще недавно не піддержувала дружних зносин. Це нове становище Праги буде також наслідком зміни в управі чехословацького міністерства для заграничних справ”.

І закінчує пресова агенція Стефанія ось як: „Знаємо з інших джерел, що Італія може вести приязну політику супроти нової чеської держави до перва тоді, коли будуть урядовані внутрішні народностеві відносини тої держави, і то не лише щодо судетських німців і поляків, але також і щодо мадярів”.

Новоіменований чехословацький міністер заграничних справ, д-р Хвальковський, що досі був чехословацьким послом у Римі, вже приїхав ліній до Праги, а перед своїм виїздом відбув довшу конференцію з Мусоліні та з міністром заграничних справ Чехословаччини, який у Лондоні зворотом чеської політики в напрямі прихильності для Німеччини. Під цю пору борються з собою в Празі два напрями: одна з груп, наближених до аграріїв, орієнтується на Берлін, а друга група, на якій стоїть новий міністер, Хвальковський, думає, що треба радше намагати з Римом.

Мусоліні в одній з своїх промов радив Празі опертися передовсім на Польщу і Мадяричину. З цього виходило, що Мусоліні не дуже був би вдоволений, якби Прага занадто наближувалася до Німеччини.

Але як може Прага занадто кумпанувати з Будапештом, коли мадяри намагаються забрати не лише свою чисто мадярську територію, яку прилучено до Чехословаччини, але і Закарпатську Україну? А з усього виходить, що Мусоліні власне в тому напрямі полирає мадярів. На іншій, цілком протилежній становищі стоїть Німеччина, в якій інтересі лежить, щоб Мадяричина не межувала безпосередньо з Польщею.

Орган чеських аграріїв, „Венков”, заповідає, що він незадовго обговорить докладніше справу польсько-чеських відносин. Покищо зазначив „Венков” лише коротко, що Чехословаччина не піде разом з Польщею проти Німеччини, бо це було б самогубством.

А „Праксис Лист” помістив засадничу статтю, в якій протиставляє виводам варшавської „Газети Польської”, що нібито тепер нічого не стоїть на перешкоді до стислого наближення між чехами і поляками.

Той часопис піддає цей погляд засадничій критиці і доказує, що як настій, що панує в чеській суспільності, так і політика пражського уряду не пішли на таку комбінацію.

Нарешті часопис „Ді Індепендент Прес”, що виходить в Ірландії, пише про нову ситуацію в Європі ось що:

„Не була для Чехословаччини щасливою та днина, коли вона зв'язалася з Росією та Францією. Ті держави вважали її лише за засіб, який ма-

в використати в даній хвилині проти Німеччини. У тій ліпшій політичній атмосфері, котра, як треба сподіватися, запанує тепер в Європі, було б для Чехословаччини дуже пожадане, щоб таких союзів уникати”.

Вже в 1354 році Казимир подарував місто Рашів із сусідніми селами (що тоді був власністю українських князів) Янові Пакославові за Сторича за посередництва в переговорах з татарами. По смерті Казимира перейшла Червона Русь (Галицьке князівство) на основі умови з 1350 року під володіння угорського короля Людвіка. В імені короля Людвіка обняв правління над Червоною Руссю (Галицьким князівством) 1372 року Володислав Опольський. Він був зовсім незалежний від Польщі, тоді Галицьке князівство мало окремі гроші, а за товари, спроваджувані з Галицького князівства, Польща мусіла платити мито. Поселенці з Шлеської колонізували Галицьке князівство (тут треба розуміти міста та велику посілість) скоро, а шедрий для них князь обдаровував їх землями та привілеями. Спроджені князем німці позаймали майже всі уряди. Таких поселенців

мусіло бути дуже багато. Поселювалися вони на нових землях і діставали добра, коли тільки замешкали з жінкою та дітьми в цій країні.

„До тієї землі, молоком і медом пливучої, прибували поселенці звідусіль, і з Молдавії і з Польщі, і нині вже тяжко означити, звідки виводять свій рід” — каже польський учений-публіцист Ернест Брайтер (Студі над XIV століттям). В перших днях лютого 1387 року Польща зайняла Червону Русь і всі Володиславові землі дісталися малопольським панам (себто з околиць Кракова) у нагороду. Так само король Ягайло і його син Володислав відбирали під ріжними претекстами землі від українських бояр і роздаровували польській шляхті. Нпр. тих бояр, які на власний кошт стали до поміччї німецькому імператору проти турків, приказав Ягайло вкинути у в'язницю, а їх маєтки загарабав. (Кромєр, том 20., стор. 380, року 1426, Длугош, том 11., стор. 494).

„Захланність польської шляхти — пише історик Длугош — зростає до того ступня, що коли дістала від королів даровизни на міста та села на Русі, вигнала давніх власників і дідичів, а ті з недостатків попадали в розпуку та перешкодили до татар, котрих опісля впроваджували, щоб встоїти землі, з яких їх прогнано. Також усі ті бояри, які шукали поміччї дєнебуду проти Польщі, наложили голову, а їх землі перейшли на власність польської шляхти та королівщини. Зрештою польська шляхта не дуже зважала на те, щоб мати королівський дозвіл, і не дбала про підшукування претекстів”.

Перемиські землі зайняла польська шляхта ось як: спросила українських бояр до Перемішля на нараду, запрошених повбивала, а їх землі забрала собі. Так само хотіли поляки зробити і з литовською шляхтою на сойм в Парчеві в 1449 році. Це не вдалося полякам, бо підступ зрадили. Литовський літопис, що його видав Нарбут у Вільні, говорить про це ось що: „Учинили, як учинили над пани руськими перемиськими, позвавши їх до ради і там порезали і Перемішль заселили”.

(Дальше буде)

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Подаю до відома урядникам і членам відділів 276, 161 і 34 з Ембридж, і відділу 120 з Аліваїла, що

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

тих відділів відбудуться У СУБОТУ, 5-го ЛИСТОПАДУ 1938, в годині 8-мії вечір, в домі відділу 276-го, 697 GLENWOOD AVE., AMBRIDGE, PA.

Знова В НЕДІЛЮ, 6-го ЛИСТОПАДУ 1938 р., в годині 1-шій пополудні, відбудуться в литовській галі, 1725 JANE ST., S. S. PITTSBURGH, PA.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

всіх відділів з Пітсбургу й околиці, а саме, отсих відділів: 118, 24, 96, 132, 153, 296, 134, 136, 384, 264, 396, 109, 232, 338, 126, 82, 63, 56, 212, 91, 166 і 74.

На обох організаційних зборах буде промовляти гол. фін. секретар-касир Р. Слободян. Урядники всіх вище поданих відділів повинні коначно прибути на ті збори, а знова члени принаймні з любийських місцевостей. Збори в Пітсбургу зачнуться точно в год. 1-шій тому, що того самого дня пополудні відбудеться ювілей від. 53-го, на якому п. Слободян буде також промовляти.

Марія Малевич, заступниця гол. предсідника.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА”.

НА СТАРІСТЬ, ЧИ ЗАМОЛОДУ?

(Турецьке оповідання).

(1)

Велика левада серед мрячної, темносиньої тині безмежних лісів, у якій не протікає жодної річки! Середина протікає кришталено-чистий потік... Тисячі коней брикають у золотистому світлі сходячого сонця. Мекають сотні тисяч овець. Рев і іржання! У далечині зникають у небо безчисленні шпилі сніжних високих гір, похажі до голови, вінчані сріблом. Посередині замку. Перед ворітним садом, що окружає замок, узброєні війни сидять на конях, гавкають собаки.

Тут живе бей. Власник того замку, то двачатий-літній Гасан бей. Він не знає числа своїх овець, коней, верблюдів і караван, що розходяться по всьому світі. Границі його посістей невідомі. З Азербайджану, Туркестану, Багдаду, Сирії, Анатолії, з європейської Туреччини приходять листи його людей та кажуть: „Більше як половина світу належить до Гасана бей”. Подорожні оповідають, що від сходу до заходу називають його ім'я.

Гасан бей мав близько двох років. Було їм по шість літ. Звалися Тургуд і Коркуд. Найгарніша в світі жінка, Улюдж Бегум,

привела їх на світ. Кожний уважав їх дітьми русалки. Такі гарні були вони, що жінки племен, далеких більше місяця дороги, приходили, щоб побачити з тієї нагоди Улюдж Бегум.

Гасан бей був одиноким сином багатого, лицарського батька, що помер тому три роки. Що дня ходив на лови, грав у польо, дякував Богу за безмежні багатства, які йому дала доля, підпомагав бідних, помагав тим, що шукали помочи; словом, не робив нічого іншого, лише добре, велике й лицарське.

Хоч він був такий багатий, то не піддавався пристрастям, не пив, проводив літа з своєю коханою Улюдж Бегум і дітьми, йшов скоро спати та скоро вставав. Був дуже щасливий.

Та одної ночі з'явився йому в сні дєрвіш і сказав:

— Гасане бєю, тобі притрапиться велике нещастя. Чи воно має прийти на старість, чи в молодість?

Він не відповів нічого, а як пробудився, сказав:

„Мабуть добре воно скінчиться”. Обняв Тургуда й Коркуда, що пробудилися були, і сказав їм:

„Ще скорше, й поцілував їх то-

го дня до самого вечора був у поганому настрої на ловах і при грі в польо. В ночі не міг заснути. Над ранком був дуже втомлений. Лєдві прикинувши очі, а вже той самий дєрвіш стояв перед ним і сказав, потрясаючи бородою:

— Гасане бєю, тобі притрапиться велике нещастя. Чи воно має прийти на старість, чи замолоду?

Гасан бей скрикнув: „Замолоду, замолоду” та й збудився.

Улюдж Бегум і близько пробудилися. Та він сказав їм лише: „Спить. Я говорив криж сон. Не робіть собі нічого з того”.

До ранку вже не заснув. Як розвиднілося, сказав осідлати коні. Хотів відіхнути свіжим воздухом, поїхати на довшу прогулю. Як виходив із хати з своїми людьми, побачив шось дєсят прошаків. Були обдірані. Криж лахміття видно було поранене тіло. Заточувалися, бо з голоду не могли вже вдержатися на ногах. Він сягнув рукою за пазуху та витягнув жємєно золотих грошей і кинув їх між убогих, як милостину.

Думає, що вони жадібно кинуться на гроші. Однакє ні один не ворухнувся. Гасан бей сказав: „Ви нещасливі, чому не берете мого дарунку?”

Всі озвались одногослоно: „Ми не прошаки”.

Гасан спитав здивовано: „Відкіляж ця ваша нужда? Хто ви такі?”

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧОМУ НАМ ТРЕБА ЧИТАТИ.

(3 нагоди місяця книжки).

„Присвяти час в улупшенні себе писаннями інших, а лекше буде тобі осягнути те, що тяжко приходилося їм“. Отсі слова про важність читання сказав колись великий грецький філософ Сократ. Знайшли вони широкий відгук у житті багатьох геніїв, визначних людей і героїв, котрим книжка як джерело мудрости подала свіжу воду стати великими й обогатила знанням — щєю найкращою зброєю в людським житті.

У житті Тараса Шевченка підчас його неволі книжка (в цьому випадку Біблія, як одиноким дозволено лектура) стала єдиною його розрадою, а завжди у вільних хвиликах найбільшою розкішю. Поет не читав, а прямо зачитувався всілякими книжками. „Завдяки моїм тутешнім друзам — писав він до графині Толстої — я засипаний книжками, і читаю, а властиво відчитуюсь, а осіня грізнь на диво помогла мені в тому солодкому ділі. Я прочитав усе, що тільки за той час замітного появилася в нашій літературі. Тепер лишилося мені тільки цюгорічні журнали і я насолоджуюся ними як найсмачнішими ласощами“.

Найбільшим ідеалом великого державного мужа Лінкольна було: вчитися, знати, читати. „Речі, що я їх бажаю знати, є в книжках; моїм найкращим приятелем є той, хто дасть мені книжку, якої я не читав“ — повторяв він часто. І за книжку цей книголюб був би виконав найтяжчу працю, переміняв найкращу розривку, зложив останнього сотника.

З книжкою „Ліяда“ спав славний македонський король Олександр Великий, щоб, уранці пробудившись, можна було її читати. З книжкою возився цар Наполеон. Книжка пробудила цікавість до хемії у великого вченого фізика, Фарадея; помогла в дослідях основникової агрономічної хемії, Лібіхові, вченому Стефенсону й багатьом іншим чи то в давнині, чи в сучасності. Про значіння книжки каже Масарик, президент Чехословаччини: „Скажи мені, що ти читаєш, а я тобі скажу, хто ти є“.

З отсих, вище згаданих прикладів ми бачимо, яку ролю грала книжка в житті великих людей, як багато їм помогла. Тому ми ясно повинні знати собі справу, що й у житті звичайної людини роля книжки незначайно велика. Тут говорю про вплив книжки з певною ідеєю, додатним напрямом, багатю формою й змістом. Читання з певною ціллю будє характер, гартує волю, запалює духа до нових осягів; найбільше наше знання мови і стилю; дає відчуття творчого духа автора; відкриває незнані світи, бо дає змогу пізнати з країнами найдаліших кутків землі, з політичним і суспільним устроєм різних народів, із життям великих геніїв, з їх прямуюваннями, перепонами й перемогами. Читання є інтерпретацією життя. Література є дзеркалом, що дає вірний образ тих людських інтересів і проблем, що виринають через стрічу з іншими. Читання вчить нас штуки життя й співпраці з людьми. Воно є цілющим бальзамом на зболілу душу підчас важких ударів долі, розрадою в хвиликах розчарування, підняттям у хвиликах

упадку на душі.

Тому вчїмся читати добру літературу. Бібліотеки повні цих неоцінених скарбів, що їх можна дістати без грошей. Книгозбірні переповнені творами з різних осягів людського знання, доступні в ціні й до нашого смаку. „Учітеся, брати мої, думайте, читайте“ — радив великий кобзар і найбільший геній українського народу. Зійдім на дно знання й краси, а винесемо ці перагарні перли, що блистатимуть у нашій вдачі, нашим думанням, нашої поведінці з іншими.

Марія Лехицька,
Нью Йорк.

УКРАЇНСЬКІ ІМЕНА ПО АНГЛІЙСЬКИ.

Під таким заголовком помістив я допис у „Свободі“ з 22. і 25. серпня ц. р. Ціллю того допису було звернути увагу нашим людям, як вимовляти наші імена; щоб не було негідних перекручувань і недобрих підставлювань; щоб не робили з Володимира „Вилієма“, „Джека“, чи чогось іншого; щоб не робили із Стефанії „Ксені“, а з Теклі „Стелі“, „Бетті“, чи що; і т. д. Одним словом, щоб ми придержувалися тут в Америці якомога вимову імен у такий спосіб, щоб можна було віднайти наші імена, а тим самим пізнати, хто є наш: український, чи українка.

Цей допис викликав відгук.

П. Лазар у „Свободі“ з 11. жовтня ц. р. в дописі „Українські імена“ звертає мені увагу на деякі важніші (як він каже) помилки. Ці помилки шан. дописувач знайшов у моїх філіологічних поясненнях. Його уваги на два імена, які я

подав для приміру, Іван і Марія, можуть бути слушні й неслушні. Бо чи Іван походить від єврейського Еґохан (як пише він), чи від іншого старшого значіння, це для мене було мало важне. В моїм дописі мені йшло про те, щоб не перекручувати тих наших імен, що вже прибрали наш наголос і вислів. Бо коли доходити з філіологічного боку, то ми можемо зайти аж десь іще перед вавилонські часи і мусимо дати всім іменам їх первісний вимов та засимілюватись до того, що годі буде розібрати, хто ми й що. А нам треба звзятися так, як наш нарід уже звик; бо по цих іменах ми себе можемо знайти і пізнати у світовому морю.

Я брав виводи імен з іншого джерела, а шановний дописувач з іншого. Тому й, на його думку, мої виводи неслухняні.

З англійського виводу виходить, що й виводи шановного дописувача не цілком відповідають правді. Там сказано, що Іван означає „Гад із према“, „Джека“, а євангеліє — „Гад с нюс“. Марія означає „вон гу воршіпс“ (та, що молилась). А дописувач знайшов, що Марія може означати: бунтівниця, пані, пан, морська зірка, вчителька, морська провідниця і т. д. Найбільше, видно, „Марія“ підхожа до моря, тожму й з релігійного боку кажуть: Марія — море (в значінні безмежна любові). Розуміється, коли будемо йти далі, то ще щось знайдемо під цим іменем і тоді годі й доказати дійсне значіння цих імен.

Та не діло в філіологічних виводах, а в тім, як ми маємо вимовляти такі імена по англійськи, щоб вони відповідали нашому акценту і висло-

вам. І от на цю тему я писав. Дописувач каже, що українські імена по англійськи „справно смаку“, а далі каже, що це „справжній європейсько-грецький інтернаціонал“. Цілі мого допису була, щоб ці наші імена не були тим „інтернаціоналом“. Ми хочемо свої, присвоєні вже імена націоналізувати і придержувати в такій формі вимову, в якій вимовляють наші наріди, а не викручувати цих імен.

Шановний дописувач милиться, коли каже, що в нашіх іменах майже нема латинських імен. Може їх в Україні нема, та є вони в Америці, і є їх багато, та й ми, священники, про це знаємо. Тому цілі мого допису не була у виводах філіологічних, а те, щоб звернути увагу батькам і матерям, щоб не звали дітей латинськими іменами: Кляра, Домініка, Патріція, Стелла, Флоренція і т. д.

Таких імен я навів кількадесят і не виводив їх задля їх старого походження, тільки щоб показати, що наш нарід такі імена має і вони для нас відповідають, коли їх як слід вимовити і по англійськи написати.

Я не маю на цілі тут полемізувати, ані критикувати п. Лазаря, бо й у його дописі є багато слушного і таких дописів нам саме треба, і то тепер, коли хочемо кожну свою одиницю притримати для нашої нації. А притримуємо її в першій мірі тим, коли її вберемо у все, що наше, а не чуже, починаючи вже від імен.

Нам треба подбати, щоб наші імена відповідно вимовлялись і писали, так, щоб вони стали нашою пропагандою, щоб не дихали й не говорили „інтернаціоналом“, а говорили про нас, як про велику націю.

о. Степан Мусійчук,
Міонгстави, О.

3. УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СТ. ЛУІС, МО.

Протестаційне віче.

Дня 25-го вересня 1938 р. за ініціативою укр. прав. церкви, У. Н. Дому й українських товариств, що гуртуються в У. Н. Домі в Ст. Луїсі, відбулось протестаційне віче, щоб і наш голос злучився з усіми українськими голосами крику та протесту проти терору і грабунку, якого в 20-му столітті допускається польська влада над нашим безборонним народом. Віче розпочалося у год. 2:30 пополудні в домі п. У. Н. Дому при участі досить поважного числа свідомих українців. Віче відкрив вступним словом п. В. Шупляк, президент укр. прав. громади, і в коротких, але обдуманих словах пояснив присутнім цілі скликання віча та попросив присутніх вибрати президію до перепроведження скликаного віча. До президії покликано на голову п. В. Логуса, на секретаря п. В. Голдака. Голова віча покликав до слова такі місцевих бесідників: п. І. Добромільського, предсідника У. Н. Дому; п. М. Тельовича, предсідника т-ва ім. св. Володимира Великого, 179 від. У. Н. Союзу; і п. М. Бартиша, секретаря Товариства Самостійного в Ст. Луїсі. Всі бесідники вивязалися в своїх промовах якнайкраще. Говорили про факти, що польська влада, щоб урґунувати своє панування над українським народом, взялася за грабунки українських церков. „Коли знищимо українцям церкву і силою втягнемо їх до нашого костела, то за який час українці будуть не тільки католиками — латинниками, але й поляками. І кожен бесідник, кінчаючи свою промову, апелював до присутніх, щоб усі більш інтересувалися сво-

єю українською церквою. Бо коли нашою українською церквою інтересується Польща з ціллю знищити нас, як відрубну від Польської націю, то ми, українці, інтересуймося нашою церквою, щоб нам себе зміцнити“.

Далі голова попросив до слова панну Олю Єзуско, яка була на вакаціях у Рідному Краю, і вернулася до Ст. Луїсу 23-го вересня. Як наочний свідок, вона дуже багато оповідала про життя наших українців на рідній землі, про завзятість не тільки старих, але й української молоді, а навіть малих дітей. Всі вони готові згинуту, щоб тільки була вільна Україна. Всі слухали її слів із запертим віддихом.

На самий кінець голова віча покликав до слова місцевого священика, о. Л. Кушніра. Реферат о. Л. Кушніра тривав майже годину, тому тяжко описати точно слова, які пили з уст українця-патріота і священика-націоналіста. Реферат був точно оброблений на ґрунті історичних фактів, що сягали аж до часів козацтва; що й наше козацтво, обороняючи православну віру, тимсамим обороняло Україну й український нарід. Бесідник закінчив свій реферат словами: „У бій за Бога, Україну і церкву українську, а тоді сповняться безсмертні слова Батька Тараса: Встане Україна і розвіє тму неволі, світ правди засвітить і помоляться на волі невольничі діти“.

По рефераті о. Л. Кушніра прочитано по англійськи й по українськи резолюції, які присутні прийняли одностайно. Резолюції вислали в призначене місце.

На закінчення о. Л. Кушнір іще раз пригадав присутнім нерівну боротьбу українського народу з ворогами і попросив присутніх зложити жертву на боротьбу. Тоді п. В. Шупляк пішов між присутніх з капелюхом і зібрав \$6 на визвольну боротьбу. Зібрану жертву вислали через „Обеднання“.

На кінець вічевої голова подякував усім бесідникам за їхні ширі і патріотичні слова, а всім присутнім за те, що з таким захопленням вислухали бесідників. Віче закінчено відспіванням українського гимну.

Василь Голдак,
вічевий секретар.

3. УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

СКРЕНТОН, ПА.

Поклик.

Заходом Українсько-Американської Політичної Ліги повіту Лакавана відбулася в Скрентоні в неділю, 9-го жовтня, нарада в справі заснування Українсько-Американської Політичної Організації на цілий стейт Пенсильвенія. На на-

радах були заступлені представники з трьох повітів, а саме: Лакавана, Лузерн і Нортгемптон.

Присутні ствердили, що такої організації нам, українцям, конечно потрібно, та що стейтова організація не тільки що може поодиноким клубам, але при відповідному проводі вона зможе також помогти українським мешканцям Пенсильвенії, головном молодшому їхньому поколіню

На нарадах вибрано тимчасовий комітет, котрому доручено скликати в Скрентоні на день 23. жовтня 1938 року, на годину 1-шу зполудня, до готелю Кейси, стейтову конвенцію.

На ту конвенцію має право прислати своїх делегатів кожний український політичний клуб со стейту Пенсильвенія.

Голоситись треба або до тимчасового секретаря, Володимира Крайківського, на адресу: 304 WRIGHT AVE., KINGSTON, PA., або впрот до Тим-

часового Комітету підчас наради конвенції.

Громадяни! Справа стейтової політичної організації важна, особливо під теперішню пору. Про неї багато говорилось та писалось у газетах. Тому посилайте своїх представників на конвенційні наради і будуйте спільну організацію, якої вам потрібно.

За Тимчасовий Комітет: В. Сокіл, М. Когут, В. Крайківський, Д. Попіль, П. Лавний, В. Сенюк, В. Кішак, Д. Хомин, І. Попіль, Е. Попіль, Г. Потацький.

ПОМАГАЙТЕ НИРКАМ негайно! Вживайте зілля на скору поміч! Як ваші нирки або міхур не функціонують правильно і мусите часто вставати вночі, маєте біль у ногах, синьо під очима, завороти й болі в животі, як вам запуюють суглоби або чуєте печучі болі в сечових проходах, знайдете скору полєкшу, вживаючи Dufra Compound, Зільної Гербаты ч. 66. Спробуйте її негайно! Купіть пачечку шє нині 75 цнт. Почтова оплата додатково 10 цнт. Питайте свого аптекаря або пишіть: S. Kyo Laboratories, 105 — 3rd Ave., New York City.

ТЕАТРАЛЬНІ ВИСТАВИ НА СВЯТА СВ. МИКОЛАЯ Й РІЗДВА

- ТРИ СВЯТО-МИКОЛАЙСЬКІ ВИСТАВИ: 1) Св. Миколай між школярами, в одній дії; 2) Свято-Миколаївська ніч, в двох діях; 3) Поміч Св. Миколая, в двох діях — 40 ц.
- СВ. МИКОЛАЙ НА СЕЛІ, в трьох відслонах, 10 осіб і гурт — 10 ц.
- В НІЧ ПІД СВ. МИКОЛАЯ, в одній дії, Ф. Коківського, 6 осіб — 10 ц.
- В НІЧ СВ. МИКОЛАЯ, А. Лотоцького, 3 картини, 18 осіб — 25 ц.
- ГОСТИНА СВ. МИКОЛАЯ, В. Хроновича, 3 особи — 10 ц.
- СВЯТИЙ МИКОЛАЙ, М. Пеленської, 3 дії, 14 осіб — 15 ц.
- РІЗДВЯНА КАЗКА, дві картини, з партитурою — 20 ц.
- УКРАЇНСЬКИЙ ВЕРТЕП, І. Габрусевича, з партитурою, 6 осіб і пастушки — 15 ц.
- З КОЛЯДОЮ, Вертеп для школярів, 10 осіб і гурт — 20 ц.
- ВЕРТЕП, різдвяна картина І. Блажевичевої, 13 осіб — 20 ц.
- РІЗДВЯНИЙ ДАРУНОК, одна дія, 9 осіб — 10 ц.
- СВЯТА ГОСТИНА, М. Курцеби, дві відслони, 13 осіб — 20 ц.
- Окрема партитура — 40 ц.
- ТРИ КНЯЗІ В ВИФЛЕЄМІ. Найновіший вертеп для хати і сцени. З додатком дитячого вертепу „Божі Пастушки“ — 25 ц.
- У НУЖДАРІВ, різдвяна картина, в 3 діях 13 осіб — 25 ц.
- Замовляйте в

„SVOBODA“

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

ЕВГЕН ГРЕБІНКА: ЧАЙКОВСЬКИЙ.

Хоча ця повість була написана ще в 1843. році, вона ще є й нині улюбленою книжкою багатьох українських читачів, бо в ній автор, добрий знавець української старовини, малює прещікаво життя козацької України в середині 16. століття, Січ, запорозькі зимовики, степовий побут, охорону границь Гетьманщини, тощо. На ті козацьчини малює цікавих людей з сильними пристрастями, котрих безкрайна вірність у любові й ненависті заганає в предивні пригоди й ясні ситуації. Це видання має передмову й гарну вінету на обгортці й ілюстрації, виконані арт. Петром Холодним. Сторін 143. — \$.90

ІВАН ФІЛИПЧАК: ЗА СЯН. Історичне оповідання з кінця 10. і початку 11. віку, на тілі землі й народу лемківського. — \$.40

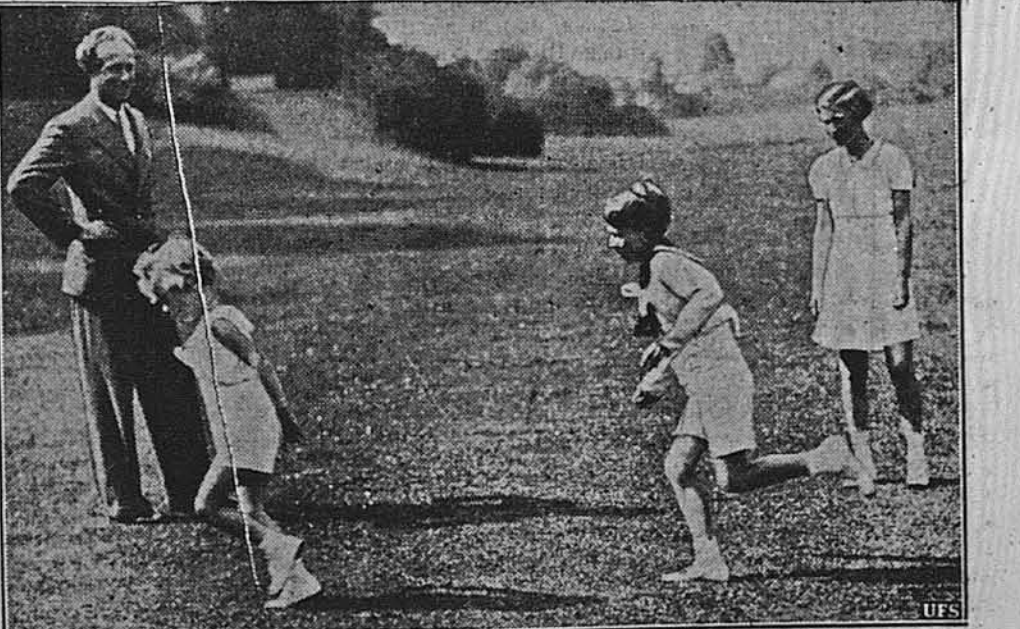
В. ДЕЖЕЛІЧ. СОФІЮ ВИБРАВ.

З хорватської мови переклав Михайло Фірак. Повість малює життя в славній місті Солуні, другій столиці Східного Римського Царства в 9. столітті, коли звідти вишли св. Кирило й Методій на начєрнення словян на христіанство. Сторін 231. В оправі — \$1.00

ДАНИЛО МОРДОВЕЦЬ: ГЕТЬМАН МАЗЕПА. Цю повість з трагічної епохи великої боротьби гетьманів Мазепи проти лютюго царя Петра Першого написав відомий український романіст первісно по московськи. На українську мову переклав Володимир Супрунівський. Сторін 464. В оправі — \$1.00

„SVOBODA“

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

КОРОЛЬ БЕЛЬГІЇ І ЙОГО ДІТИ.

Леопольд III, король Бельгії, та його трое дітей на забаві в городі королівської палати в Лєкен, коло Бріселі. Старший хлопець це князь Брантану, наслідник бельгійського престолу.

ШКІЛЬНИЙ РІК ПОЧИНАЄТЬСЯ!!!

ПРИГОТОВІТЬ СВОЇ ДІТИ ДО ШКОЛИ!

КУПІТЬ ІМ ПОТРІБНІ КНИЖКИ!

Не досить післати дитину до школи. Треба їй ще дати книжки, без котрих вона не може навчитися читати, а потім книжки, щоб заохотили її читати.

Ось Вам вибір таких книжок для дітей:

- ПЕРША КНИЖЕЧКА (Буквар)** найновіше видання. Львів, 1939 45 ц.
- ДРУГА КНИЖЕЧКА** (читанки для 2. класу) М. Матвійчука 50 ц.
- ТРЕТЯ КНИЖЕЧКА** (читанка для 3. класу) М. Матвійчука 60 ц.
- ЧЕТВЕРТА КНИЖЕЧКА** (читанка для 4. класу) М. Матвійчука 75 ц.
- ШКІЛЬНИЙ СПІВАННИК** у двох частинах. Зладив Ф. Колесса 75 ц.
- СПІВАЙМО**, збірничок пісень на два голоси для шкільної молоді. На весняне свято пісні. Зладив Ф. Колесса 20 ц.
- ЗБІРНИК НАРОДНИХ ПІСЕНЬ**. В укладі на три голоси для ужитку шкільних хорів. Зладив Ф. Колесса 60 ц.
- СПІВАННИК** для дітей дошкільного та шкільного віку. Зладив Михайло Гайворонський 30 ц.
- МАЛИЙ БАНДУРИСТ**, збірка пісень для дітей. Підбрав і впорядкував Михайло Таранько 20 ц.
- ДИТЯЧІ ЗАБАВИ**, зібрав і впорядкував Михайло Таранько. Містить гарні забави і пісні для дітей з музикою до пісень 35 ц.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ для дітей, в 4-ох частинах:

- Часть 1. Київське Князівство
2. Галицько-Волинська Держава
3. Козаччина
4. Україна в неволі.

Друковано гарним чистим друком з багатьма ілюстраціями М. Фартуха. Кожна частина 20 ц. Всі 4 частини 75 центів

- МАЛА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ**, І. Крип'якевича 15 ц.
- МАЛИЙ КАТЕХИЗМ** християнсько-католицької релігії. Уложив о. Іван Рудович 35 ц.
- БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ**. Перші початки науки релігії. о. С. Біленький. Ілюстровані 35 ц.
- ХРИСТІАНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ** в біблійних оповіданнях для дітей. о. С. Біленький 50 ц.

ДЛЯ УЧИТЕЛІВ:

- МЕТОДИКА** правописних і словесних вправ з додатками: диктати, зразки говірок і спис висловів. Практичний підручник для учителів і кандидатів учительського знання. Зладив д-р Кость Кисілевський 65 ц.
- МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК** до навчання перших початків українського письма. Зладив М. Матвійчук 75 ц.

Замовлення слати:

"SVOBODA"

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

НОВІ ТЕАТРАЛЬНІ КНИЖКИ З КРАЮ!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЬОГОДНІ!

- Берім біду за роги**, велика збірка веселих сцен, пісень-куплетів, розмов та одноособових і збірних самоговорів, на веселий вечір 45 ц.
- Вигадливий бурсак**, комедія для молоді в 2-ох діях, з часів Хмельниччини (2 жінчини, 4 мужчин, дівчата, хлопці) 25 ц.
- Ой три шляхи широкі**, драма з сучасного життя в 4-ох діях, 8 муж., 5. жен. 30 ц.

"SVOBODA"

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

ЗАМІТКИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПАСІЧНИЦТВА

Петро Прокопович — пасічник-народолюбець.

(Відчит д-ра Миколи Гайдака на з'їзді українських професіоналістів у Пінсбургу).

Воно може здаватися дивним, що у цей час, коли політичні питання стоять на першому місці, чоловік починає говорити про такий, здається, незначний предмет, як пасічництво. Але я розумію справу так, що кожний український професіоналіст мусить цікавитися тим, що робилось і робиться на українських землях у його галузі, й на з'їзді подати членам професіоналістам ті факти, про котрі він дізнався впродовж року.

В кожній галузі життя були і є люди, що тихо працювали й працюють над піднесенням добробуту й свідомості українського народу. Такі люди були і в пасічництві, й про них ми мусимо згадати, даючи їм належну пошану.

Пасічництво мало велике значіння в українському господарстві давніх часів. Князі збирали податки воском та медом, давали дари чужоземним володарям. Торговля медом та воском з чужинцями була дуже розвинена ще за Святослава. Природно, що „Руська Правда“, збірник законів українських, має багато таких справ, що торкаються пасічництва. Про важливість цієї галузі у тогочаснім господарстві видно з того, що за порушення значка власника на вуликові винуватки платили кару таку велику, як за краденого вола; а коли господар схопив злодія на пасіці, то міг убити його „во пса місто“. З цих законів також видно, що майже перед 1,000 роками українці вже знали, як господарити з бджолами.

У XV столітті осередком торгівлі з чужиною був Львів, де віск контролювано, щоб забезпечити вивіз тільки першорядного товару. Як приклад розміру вивозу воску можна подати, що з самої тільки берестейської комори у 1508 році вивезено майже 205 тисяч фунтів воску, а з лужської понад 248 тисяч фунтів. Не диво, що закони за порушення воску були дуже суворі; за ошукаństwo карали навіть смертю.

Але ступнево пасічництво починає занепадати. Причиною того були янища суспільного, господарського, а то й політичного характеру. Люд, що мусів платити високі податки панам, зuboжив; попит на продукти пасічництва зменшився; Москва знищила багато козацьких господарств. В однім тільки 1775 році знищено 20 тисяч пасік.

І от у такім часі народився чоловік, що став творцем популяційного пасічництва. Ним був Петро Прокопович (1775—1850). Походив з старої козацької священницької родини. Закінчивши високу освіту в київській Могиланській Академії, тодішнім університеті українським, він вступає до військової служби. Але його не бавить військоове порожнє життя. Він занадто добре відчував пригноблення свого народу, й рішив допомогти йому, чим міг. Він залишає свою службу, вертається в Україну й, доставши кілька вуликів, починає студіювати життя бджол. Удосконаливши своє пасічницьке знання, він відчиняє коло Батурина, колишньої гетьманської столиці, пасічнийу школу, до котрої приймає дітей убогих селян. В тій школі провадив він навчання українською мовою. Прокопович просив дозволу влаштувати друкарню при школі, але російський уряд заборонив, і мабуть тому Прокоповичеві лекції про бджільництво не побачили світу. Він писав їх українською мовою, а перекладав московською мовою йому було важко, та правдоподібно й не хотів він цього робити. Змосковщене українське дворянство нападло на Прокоповича за те, що він учив „підлих“ людей. Він їм відповів: „Метою моїх зусиль є поширення справжнього знання про бджолу і відкриття можливостей збільшити цю багату галузь у нашій батьківщині. Щоб досягти цього, потрібні й необхідні виховувати лю-

дей саме з того стану, що його несправедливо й образливо називають „підлим“. Підлимим треба вважати дармоїдів, а не тих людей, що уявляють собою багатство й силу держави“.

Той факт, що Прокопович заснував свою школу коло Батурина, у таких історичних місцях, як гай гетьмана Мазепи, гай Пилипа Орлика; те, що він навчав учнів українською мовою; що він ставав в обороні поневоленого народу, — показує, що він був ширим українським патріотом, коли старався піднести добробут народу й у той самий час виплював у нього розуміння української минушини й виховував своїх учнів на борців за кращу майбутність. Тарас Шевченко, що відвідував Прокоповича у його пасіках, звав його „наш великий Прокопович“. Прокопович мав зносини з Костомаровом і іншими визначними діячами України. Треба додати, що Прокопович був одружений з простою українською селянською дівчиною, що на той час було явищем незвичайним.

Заслуги Прокоповича у всесвітньому пасічництві дуже великі. Він винайшов перший рамковий вулик, якого почав уживати у своїх навчальних пасіках; його народна пасічницька школа була першою в світі; її закінчило понад 500 інструкторів, між якими були й чужинці, що понесли Прокоповичеву науку до своїх земель. Прокопович був першорядний дослідник і розповсюднювач ідей, автор-письменник, що поклав початок пасічницькій літературі. Він був людиною надзвичайно скромною: коли його хотіли відзначити за працю, він просив, щоб замість нього відзначили

його найближчих співробітників.

Після смерті Прокоповича школою завідував його син, Великдан, який продовжував навчання в батьківському дусі. Але після смерті Великдана школу зліквідовано (1879 р.). Майно частинно розпродано та розкрадено. Російський уряд нічим не поміг для її вдержання, бо не в його інтересі було продовження її існування.

Так закінчила своє життя перша в світі народна пасічницька школа, заснована „Великим Прокоповичем“, українцем-дослідником і вченим, який у свій скромний спосіб борювався за кращу майбутність українського народу, стараючись піднести його добробут і національну свідомість.

Використовуйте апарат, який викидає баталі і діє як викидає баталі 1867 для полегшення болю. Дистанція ще сьогодні флешку Лейн-Експеллеру з Явором на північ від вашого аптекарю.

PAIN-EXPELLER

То є амбіція!

— Як лише побачив мене, зловив за ковпир, випхав на коридор, дав копеняка і скинув зо сходів.

— А ти що йому на це сказав?

— Я? Нічого. Чейже від року не говоримо з собою.

Дивно.

Подорожний оглядає цвинтар у містечку і читає на одній гробниці такий напис: „Тут спочиває адвокат Пискатий, чесна людина“.

— Дивно! — думає подорожний. — В одній могилі поховали двох людей...

МАТЕРИНСЬКА ЛЮБОВ.

Один американець у Лос Анджелесі, в стеїтї Каліфорнія, є власником Вурки, 18-місячної собаки, що не може мати песит, але має такий сильний материнський інстинкт, що адоптувала собі за дітей крілика й kota. Вона трактує їх з такою любов'ю, з якою сука звичайно трактує свої цуценята.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

Коли Тарзан зблизився до печери, в якій залишив був д-ра Брукса, він побачив на землі сліди босих ніг. Це його відразу насторожило. Він почав докладно оглядати сліди та дивитися за їх напрямком. Вони провадили до печери, а потім з печери. Серед них був слід також д-ра Брукса. Тарзан уже знав, що сталося. Та тут над головою зажабоніла Нкіма.

„Прийшли чорні люди і забрали старого хорого чоловіка“, говорила вона. А далі скочила Тарзанові на плечі й обняла його за шию. Почувачючися знов цілком безпечно, Нкіма почала розказувати, як то вона боролася з чорними, як кільком розвалила дрючком голову; але чорних було багато і вони перемогли її. Притім вона з завзяттям скубала йому чуба.

Тарзан похвалив Нкіму за її велику „відвагу“ і по хвилі надуми кинувся з цілої сили в нетрі. Він тепер зрозумів, що положення дуже грізне, що всі білі опинилися в руках жорстоких фанатиків і їм усім грозить смерть, і то в дуже короткому часі. Треба було спішити. Він гнався з цілої сили по верхах дерев, а за ним поспішала Нкіма.

Та хоч Нкіма належала до породи, що то її спеціальністю є втанятися по деревах, то проте вона не могла дорівнювати Тарзанові і разураз спізнялася. Вона з утоми вже й висодопила язик, але все далі старалася дорівняти йому в бігу. Далі вона не видержала і заговорила: „Брате Тарзана, припини біг, бо дуже змушися“. Та Тарзан далі поспішав.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

Потрібно ДЖЕНІТОРА, українця, для доглядання 3-фамільного дому, 4-кімнатне мешкання безплатно. Добра нагода. Компанія є до виїзду. Голоситись негайно до власника дому під ч. 21

21 NORTH 34 STREET, PHILADELPHIA, PA.

ВЗОРИ КАНВА, НІТКИ ДО ВИШИВАННЯ D. M. C. І СТЕМПОЛОВА. НІ РІЧНІ.

UKRAINIAN BAZAAR, 97 AVENUE A, NEW YORK, N. Y.

DR. E. EICHEL

ДЕНТИСТ
Години: 9. рано до 8. вечором.
8 GRAMERCY PARK
коло 20-го вул., під 4-тої Евею,
НЬО ЙОРК, Н. Й.
Телефон: GRamercy 7-6959

Д-Р С. ЧЕРНОВ

Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіря й кров.
Аналіз крові для подорожного свідчення.
223 SECOND AVE., cor. 14th St., NEW YORK CITY, Room 14.
Gramercy 7-7697

Офісові години: 10—8; неділя 11—2
Жінка-доктор до обслуговування.
X & флюороскоп.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

ДО ХОРИХ

Пошкоджені, коли поміч бачили? Багато жінок і чоловіків, що терпіли злигодні тяжкої недуги шлунку, серця, нервів, лімфог. шіт, паразитів і багатьох інших небезпечних недуг, є в нашій лікарні. Без рішучості, що нас болить і як довго зверніться до нас ще нині, а знайдете повну раду в українській мові.

ХІРОПРАКТИЧНЕ БЮРО

195—2nd Ave. (pif 12 вул.) New York.
Години: від 10. рано до 8. веч.
В неділю: від 10. рано до 1. пол.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без рішучості, як далеко позв. Нюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга шира і чесна. — Office: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
Новий Український Удербейкер заряджує погребамі по ціні так низькій, як \$150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNCO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 6th ST., NEW YORK CITY.
Dignified Funerals at low as \$150.
Telephone: Orchard 4-8088

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ
В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel. Melrose 5-6577